

PARS SEPTIMA.

Continuatio quarta (S. Pantaleonis altera).

Primus^a annus imperii Friderici.

Anno^b dominice^c incarnationis 1220,
ab Urbe autem condita 1971, completis ab origine mundi
annis sex milibus quadringentis^d decem et novem, mortuo
Ottone imperatore, Fridericus rex nonagesimo quinto loco
ab Augusto in regno confirmatus, Frankinvort curiam habuit;
ubi commendato^e filio suo Heinrico principibus, et ab eis
licentia accepta, Romam proficiscitur. Ibi a Romano pon-
tifice Honorio et omni senatu honorifice susceptus^f, in festo^g
sancte Cecilie in imperatorem consecratur.

Nov. 22.

[Eodem^h anno mortuus est Heinricus secundus istius loci¹
abbas, et successit tercius Heinricus, frater eiusdem loci].

[2.ⁱ annus]. Anno Domini 1221.

Lamentabilis rumor et tristes tuba omni orbe christiano
insonuit: Damiatam scilicet, quam christiani summo labore
et multorum sanguinum effusione ceperant et possederant,
soldano Babilonie redditam fuisse. Quod^k tali modo evenit².
Ad instantiam et hortatum legati sedis apostolice ceterorum-
que primorum christiani ad ducenta milia Damiatam sunt
egressi, copiosas naves cum victualibus secum ducentes,
Kaer³, que et Babilonia dicitur, regiam civitatem, expugna-
turi. Quatuordecim fere miliaria processerant ad locum
ubi Nilus in¹ duo brachia dividitur⁴, quorum unus versus
Alexandriam tendit, ibique pontem extruere anticipabant.
At soldanus, hoc conperto, cum valida manu Egiptiorum et
aliorum gentilium eis occurrens, opus inceptum inpedivit et

a) De Frederico 1. annus C1; desunt C2. b) alia manu coeva pergit B1.
c) Dom. 1220. C1. d) quadringentis B1. e) coronato corr. commendato B1.
f) receptus C1. 2. g) deest C2. h) haec in margine exteriori codicis alia
manu saec. XIII. coeva add. B1; B2 post decem et novem inseruit; desunt C1. 2.
i) des. B1. C2. k) alia ut videtur manu pergit B1. l) ad C2.

1) Sancti Pantaleonis. 2) Haec cum Oliveri historia nonnisi in
universum conveniunt, ex alia, ut videtur, relatione sumta. 3) Kairo.
4) Haec non satis accurate dicta esse monuit PL.

sagittis eos laccessivit. Cumque cotidiano insultu multi ex parte^a utraque necarentur, et quadam die plurimi gentilium cecidissent, irati gentiles septingentas et quinquaginta christianorum naves cum hominibus et victualibus Greco igne conbusserunt. Preterea fluvius eo tempore excrescens, scissuras^b terre inplevit, homines et iumenta^c operuit et delevit. Duplici articulo, tam fluvii inundantis, quam gentilium^d continua impugnatione, primates christianorum artati, in hoc consenserunt, ut Damiatam soldano resignarent, omnes christianos per regnum ipsius sive fratris sui Coradini vinctos recepturi. Annuit soldanus, redditisque christianis, Damiatam recepit. Ex hoc liquet certissime, peccata in hanc miseriam christianos traxisse, quod prius soldanus eis obtulerat, sese regnum Iherusalem eis redditurum, urbem reedificaturum, Damiatam quiete cum adiacente regione ad 20 miliaria possidendam, ne ulterius in terram suam procederent.

Primus^e annus regni Heinrichi.

Anno Domini^f 1222.

Heinricus septimus, filius Friderici imperatoris, adhuc puer, consecratus est in regem Aquisgrani ab Engilberto Coloniensi archiepiscopo dominica ante ascensionem Domini,

Mai. 8. scilicet 8. Idus Mai.

Ian. 11. Eodem^g anno 3. Idus Ianuarii terremotus magnus fuit Colonie hora prima diei. In Longobardia eciam talis terremotus fuit ipsa die natalis Domini, per duas ebdomadas quotidie^h bis perdurans, ut inⁱ pluribus locis edificia et ecclesias everteret, homines cum sacerdotibus opprimeret, Brixiam^k quoque civitatem fere totam cum populo obrueret, rupes de montibus evelleret, castra deiceret et sic inauditas calamitates et miserias perpetraret. Rome eciam terra mixta sanguine visa est de nubibus pluere.

Ipsa eciam anno^l Waldimarus rex Dacie a comite Heinricho de^l Scuirinh^{m.2} cum filio suo mirabiliter capitur et in quodam fortissimo castro ab eodem custodie mancipatur.

2.ⁿ Anno Domini 1223.

Iun. 24. Honorius papa, missis predicatoribus, circumquaque crucem predicare fidelibus iterum iubet, denunciando omnibus, ut post biennium in nativitate sancti Iohannis baptiste cum glorioso imperatore Friderico parati sint mare transire.

Imperatori Friderico desponsatur filia Iohannis regis Ierosolimitani.

a) in margine alia m. s. XIII, suppl. B 1. b) scissura C 1. 2. c) in loco raso B 1. d) g. c. inp. in loco raso B 1. e) des. C 1. 2. f) dominice C 2. g) h. l. alia manus incipit B 1. h) ita B 1. i) post suppl. B 1. k) Brixiam corr. Brixiam B 1. l) deest C 1. m) Scuirinch C 1. 2. n) deest C 1. 2; 3. annus in marg. C 1.

1) 1223, mense Maio. 2) Schwerin.

Eodem anno mortuus est Phylippus rex Francie, ad liberationem Terre Sancte 150^a milia marcarum legans.

[Item* ipso anno¹ Heinricus iunior rex Northusinh^b curiam habuit; ubi^c ab Engilberto^d Coloniensi archiepiscopo pro absolutione regis Datie multum laboratum fuit].

3. annus^e. Anno Domini 1224.

Heinricus iunior^f rex circa medium Maium Frankinvorth curiam habuit; ubi nuncii imperatoris cum litteris ipsius affuerunt, intimantes regi et principibus, Herimannum magistrum hospitalis Sancte Marie Teutonicorum in ephiphania Domini in Sicilia ad imperatorem venisse et de succursu Terre Sancte ad hoc eum induxisse, ut continuo pharum disponeret transire et versus Teutonium^g venire^h et cum principibus de processu suo et Terre Sancte negotio ordinare. Verum audiens imperator, Sarracenos, qui in monte Platano habitabant, velle se sue gratie subiugareⁱ, misit pro marescalco^k suo in obsidione constituto, volens ab eo investigare de statu Sarracenorum diligencius; ob quam causam pharum transire distulit, ipsum Herimannum predictum pro Sancte Terre principali tuicione ac imperii negociis in Alimanniam premittens. Hoc eciam inter cetera intimantes, quod dominus imperator ad succursum Terre Sancte quinquaginta naves fecerit preparari que usserie^l nuncupantur, quarum magnitudo tante capacitatis erit, ut duo milia militum cum dextrariis suis et omnium armorum suorum pertinenciis et preterea decem milia aliorum hominum valencium ad pugnam et ad bella cum armis suis in^m eisdem usseriis valeant transferri; ad unumquodque usserium fiet pons, ut milites, si necesse fuerit, armati et ascensis dextrariis suis in navibus commode absque lesionis discrimine per ipsos pontes valeant exire, quasi iam ordinatis aciebus in prelium processuri, et, si opus fuerit, erectis velis intrare possint flumen Damiate vel aliud aliquod flumen.

Eodem anno Cunradus Portuensis episcopus et Sancte Rufine kardinalis a sede apostolica pro utilitate Sancte Terre in Theutonium mittitur, et 6. feria post pentecosten Colonie Jun. 7. cum honore suscipitur.

*) Item — laboratum fuit *desunt* C1.

a) nonaginta *post corr.* C et L B1. b) Northusin C2. c) *quae sequuntur alia manu add.* B. d) Engelberto C2. e) 3. annus *des.* C1. 2. f) *deest* C1. g) Teutonicam C1. 2. h) *procedere corr.* venire B1. i) *subiungere* C1. 2. k) marescallo C1; marescalco C2. l) *user.* C2. m) *in eisdem des.* C1.

1) *Mense Septembri.*

Item ipso anno Iohannes rex Ierosolimitanus causa peregrinationis limina Sancti Iacobi visitat; cui in reditu filia¹ regis Hispanie^a desponsatur; inde divertens versus Teutonium^b, venit ad Heinricum regem, filium imperatoris, et cum eodem^c Coloniam profectus, ab Engilberto archiepis-
 Aug. 14. copiscopo et tota civitate in vigilia assumptionis beate Marie cum magno honore et gaudio suscipitur.

Per idem tempus Heinricus rex cum Engilberto Coloniensi archiepiscopo et Cunrado legato sedis apostolice^d et quibusdam principibus pro liberatione regis Dacie et restitutione terre imperii ab eodem iniuste possesse^e Saxoniam intravit. Ubi per biennium a comite Heinricho de Scuirinh^f in firmissimo et inaccessibili castro nomine Dannenberch^g idem rex cum filio suo captus tenebatur. Venientes itaque ad Alviam^h fluvium predicti principes, Herimannum magistrum hospitalis Teutonicorum, qui ab imperatore in Teutonium missus fuerat causa reconciliacionis et compositionis faciendeⁱ, ad utrosque, scilicet regem et comitem, premittunt. Quo mediante, ad hoc inductus est idem rex, ut totam terram quam imperio abstulerat reddere et coronam de manu imperatoris suscipere, insuper centum milia marcarum pro absolucione sua dare promitteret³. Quod cum acceptarent principes qui cum rege presentes aderant, Albertus comes de Urlemunde, filius sororis^k ipsius regis, et barones^l Dacie^m hanc compositionem reprobantes et ea que promissa erant cassantes, ascensis navibus cum indignacione recesserunt, infinitam pecuniam, quam ad redimendum regem attulerant, secum deferentes. Unde predicti principes infecto negotio confusi discesserunt. Albertus igitur de Urlemundeⁿ post natale Domini congregato exercitu Heinricum comitem aggredi statuit. Quod ut cognovit Heinricus comes in obsidione cuiusdam castri positus, relicta obsidione, illi occurrit. Ubi pugna commissa, cum magna animositate et multorum sanguinis effusione ab hora diei prima usque ad vesperam dimicatum est⁴, multis ibi corruentibus. Ipse eciam^o Albertus ab^p Heinricho cum pluribus nobilibus captus et in castrum Danninber^q ad avunculum suum perductus, ibidem custodie mancipatur.

a) Yspannie C1. b) Teuthonicam C1. c) eo C1. 2. d) apostoli corr. apostolice B1. e) possessa codd. f) Scuirinch corr. Scuirinh C2; Scirrinch C1. g) Dannenbrech C1. 2. h) Albiam C1. 2. i) facienda B1. C1. k) post suppl. B1. l) borones C1. 2. m) Dachie C2. n) Urnemunde C1. o) deest C1. 2. p) cum C1. q) Dannuberh C1; Danninberg C2.

1) Berengaria, filia Alfonsi. 2) Haud procul a Lüneburg ad orientem situm. 3) Pactum iam 4. die Iulii initum erat. 4) prope Möln a. 1225.

Hoc anno erat hiemps longissima et valde asperima, fames eciam magna et inaudita, per biennium perdurans.

Anno^a Domini 1225.

Heinricus rex curiam habuit Frankinvort^{b.1}; ubi quidam episcopus² missus a rege Anglie cum ceteris ipsius legatis affuit, laborans, ut ipse rex matrimonium contraheret cum sorore regis Anglie. Sed cum talis contractus displicisset principibus nec potuisset habere processum, nuncii inacte revertuntur.

Eodem anno quidam heremitico habitu indutus a Flandrensibus^c et Hanaugiensibus propter similitudinem vultus putatus est fuisse comes ipsorum Balduinus^d, qui ante multos annos Constantinopolitanum adeptus imperium in Grecia perierat, sicut docet historia³, et ab ipsis ad^e honorem comicie rapitur. Qui per duos menses magnam partem terre^f occupans, ornatu imperiali purpuratus, precedente se cruce, sicut mos est imperatoribus Constantinopolim, a rege Francie Ludewico aput Peronam castellum Viromandie examinatur; ubi detecta^g eius fallacia a rege, parte tamen suorum sibi adherente, proficiscitur versus Coloniam, dicens se auxilium querere ab Engilberto archiepiscopo, qui tunc regni Teutonici gubernacula tenebat. Ubi se furtim subtrahens a suorum consorcio, solivagus aufugit, archiepiscopo numquam viso⁴. Post modicum in Burgundia agnitus et detentus, in Flandriam reductus, aput Risle⁵ castellum Flandrie patibulo elevatus laqueo vitam finit, magna parte plebis eciam^h post mortem ipsum fuisse verum comitem contendenteⁱ.

Item ipso anno 7. Idus Novembris Engilbertus venerabilis Coloniensis ecclesie archiepiscopus, pater^k nostre patrie et^l decus Theutonie, heu! a comite de Isenberg^{m.6}, cognato ipsius, miserabiliter trucidatur. Siquidem iam dictus comes regalem ecclesiam in Esende^{n.7}, cuius idem advocatus erat, violenta oppressione lacerabat, homines dicte ecclesie durissimis angariis et parangariis affligendo. Quem cum ab hac iniuria prohiberet archiepiscopus, qui tunc Teutonici regni tutelam

a) quae sequuntur usque ad a. 1226. alia manu scripta sunt B 1. b) Frankinvorth C 1. 2. c) Flandrensibus C 1; Flandriensibus C 2. d) Baldewinus C 1. 2. e) et C 2. f) deest C 1. 2. g) decreta C 1. 2. h) et C 1. 2. i) contententes C 1. 2. k) p. n. p. et d. T. alia manu, ut videtur, in loco raso B 1. l) et decus des. C 2. m) Ysemburch C 1. n) Escende C 1.

1) potius Ulmae. 2) Walterus episcopus de Carlisle; cf. epistolam eius ap. Champollion, 'Lettres des rois de France' I, 44. et Ficker, 'Engelbert' p. 347. 3) De Balduini morte nihil in hac chronica relatatum est. 4) Aliter Albertus Stad. a. 1224. p. 358; cf. Ficker l. l. p. 248; Lehmann p. 66. 5) Rysse, Lille. 6) De eo cf. Lacomblet, 'Urkundenbuch' etc. IV, p. 790. adnot. P. 7) Essen.

gerebat, comes non ferens frenum sue tyrannidis, mortem archiepiscopi machinatur, ad hoc eciam, ut dicitur, a multis nobilibus, quorum superbiam fortissimus presul contriverat, animatus. Denique dominum archiepiscopum redeuntem versus Coloniā a Sosacia¹, oppido Westfalie^a, comitatur infelici^b grassatione, habens secum 25 scutarios ad tantum scelus expeditos, nil tale suspicantem, quia huiusmodi suspicionem et ingenita audacia et naturale fedus consanguinitatis ab archiepiscopo^c removebat, licet ante paucos dies per quasdam litteras sibi transmissas fuerit premunitus. Itaque arrepto loco et tempore oportuno, non longe a villa que Suelme² nominatur presulem idem^d comes cum quibusdam suis consiliariis, cruentis carnificibus, latere eius perfosso, sceleratos sicarios in mortem ipsius exhortatur; qui in eum irruentes gladiis et pugionibus^e, 38 plagis ipsum confodiunt. Hoc facto, recipit^f se comes cum suis in castrum Isenberg^g. Iacet nobile corpus desertum ab omnibus; nam tota familia conterrita tam inopinato scelere aufugerat, excepto parvo servulo, qui solus cadaver domini custodivit. Nocte adveniente duo indigene in biga corpus deferunt reponendo in ecclesia Suelme, quam ipse sequenti^h dominica erat consecraturus; quam ob rem et ea die qua occisus est confessionem de peccatis suis fecerat. Postera die ducitur ad cenobium Bergense³, ubi a fratribus loci corpus cum ingenti fletu receptum, aromatibus conditum et luctuosis vigiliis, addita psalmodiarum melodia, est custoditum; ubi quidam fratrum testantur, se angelicas voces audisse. Quidam eciam frater eundem eadem hora sibi in sompnis apparentem vidit et dicentem, se pro iusticia triumphalem martirii lauream meruisse. Intestina eius ibidem subterrata sunt. In vigilia

Nov. 10. Martini preciosum corpus Coloniā adducitur; ubi cum inenarrabili fletu et eiulatu a clero et populo est receptum et in ecclesia beati Petri depositum; ubi eidem gloriosa tumba est erecta, crebrescentibus ad tumbam eius cotidieⁱ miraculis et virtutibus, nonnullis egris ibi optatam recipientibus sanitatem. Constanter enim speratur ipsum martirii premia meruisse, quia equissimus iudex et strenuus patrie et ecclesiarum Dei defensor fuit et pro earum occubuit defensione. Inter cetera eciam eius laudabilia gesta et pacem

a) Wesfallie C1. b) i. g. alia manu in loco raso B1. c) episcopo alia manu corr. archiepiscopo B1, et ita B2. C1. 2 (ubi arc in loco raso). d) idem — carnificibus alia manu in loco raso B1. e) pugnationibus C1. f) recepit C1. g) Ysenberch C1; Inseberg C2. h) in sequenti C1. 2. i) deest C1.

1) Soest. 2) Schwelm. 3) Altenberg.

firmissimam elaboravit. Castrum Turunh^{a.1} super Mosellam situm, latibulum predonum, ad maximum commodum ecclesiarum et patrie comparavit et ecclesie Coloniensi reliquit possidendum. Cuius morte audita, Henricus comes de Scuirinh^b promissum in resignacione regis Dacie cassat, et mediante conposicione et acceptis obsidibus et copiosa pecunia, regem absolvit et absolutum permittit ad propria remeare.

Postea 17. Kal. Decembris Henricus prepositus Bunnensis^c, nacione de Mûlnarken, preficitur sedi viduate; qui statim post eleccionem in vindictam necis sui piissimi predecessoris coram prioribus prestitit iusiurandum. Nec longa mora intervenit, cum ad^d mandatum eiusdem electi a vassallis Coloniensis ecclesie castrum Isenberg obsessum in dedicionem acceptum est et solo coequatum. Idem accidit de alio castro eiusdem^e comitis, quod dicitur Novus-pons². In natali Domini sequente Cunradus Portuensis episcopus, apostolice sedis legatus, advenit Coloniam; qui terribili anathemate nefandum^f Fridericum et suos complices prophanavit³. Nov. 25. Dec. 25.

Anno^g Domini 1226.

Honorius^h papa de consilio fratrum legatum in Franciam mittit, dans illi inⁱ mandato, ut verbum crucis predicet contra hereticos Avionenses et Tolosanios. Ad hortationem igitur legati nomine Romani in Franciam missi, Ludewicus rex Francorum cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, nobilibus, baronibus ceterisque magistratibus Francie, Normannie, Flandrie, Burgundie, Britannie, Campanie, Hanonie, Alvernie, de Pontivo^k, de Bituria contra^l Avionenses^m et Tholosanos hereticos cruce signantur. Quorum adventum cum inaudito apparatu cives deⁿ Carcasone, de burgo Sancti Egidii, de Nemauso^o et de Massilia sentientes, regi Francorum occurrunt, se cum suis omnibus ipsius dominio subiugantes et ecclesie catholice parere^p iuramento confirmantes. Verum Avionenses^q prodicionem molientes, cum regem infra muros suos recepissee putassent, portas recluserunt; sed inclusi viriliter se defendentes, per

a) Turinch C1; Turunch corr. Turunh C2. b) Scuirinch C1. c) Bûnn. C1. d) ad — ecclesie alia manu in loco raso B1. e) alia manu in loco raso B1. f) nefandum post corr. nefandos illos B1, et ita reliqui codd. g) quae in B1 sequuntur non uno tempore neque eadem manu exarata sunt a scribis, quibus auctor ea in calamum dedisse videtur; nonnulla vero ipse post emendasse putandus est. h) Honorius — nomine alia manu in loco raso B1. i) etiam C1. k) Pontino C1. 2. l) deest C2. m) vo de Bituria contra Avion alia manu in loco raso B1. n) deest C1. 2. o) auso alia manu in loco raso B1. p) parere, ut videtur, corr. parere B1. q) Avionenses corr. Avionenses B1.

1) Turun vel Thuron, prope Alken situm; cf. G. Trev. SS. XXIV, p. 399.
2) Nienbrugg prope Hamm; cf. Ficker, 'Engelbert' p. 270. 3) Iam medio Dec. Moguntiae.

aliam portam irrumpentes^a evaserunt. Quorum prodicione rex concitatus, innumerabilem^b pecuniam expendit in instrumentis mirabilibus et hactenus incognitis, quibus dicte civitatis murum et domos subvertit. Cumque tota terra usque ad Tolosam^c esset ei fideliter subiugata, in reversione rex pestilencia obiit^d, et duo episcopi et tres comites et tam nobiles quam ignobiles infiniti. Cui succedit filius suus Ludewicus^d adhuc puer^e in regnum.

Eodem anno imperator Frethericus^f sollempnem curiam Cremone^g indicit pro statu imperii reformando et negociis Terre Sancte; ad quam cum multi principes Theutonici properarent, una cum filio imperatoris rege Henrico^h apud Tridentum per 6 ebdomadas commorantur, non valentes progredi propter rebellionem Veronensium, qui clusasⁱ Veronensium tunc optinuerunt. Quidam autem principes de Saxonia alia via per Austriam sunt ad imperatorem ingressi. Rex autem a Tridento, non viso imperatore, cum principibus in^k Alemanniam inacte revertitur; in quorum discessu Tridentum civitas casuali incendio concrematur. Imperatore autem á Cremona^l usque ad Burgum Sancti Domnini^{m.2} declinante, Conradusⁿ episcopus Hildensemensis, qui tunc verbi crucis ministerio fungebatur, excommunicationis sententiam^o in Longobardos imperatori cruce^p signato rebelles tulit, annuentibus et approbantibus universis Longobardie prelatiis. Sed eandem sententiam postea papa Honorius revocavit, mittens Alatrinum^q capellanum suum; cuius suggestione Mediolanum et multe civitates complices contra imperatorem coniuraverunt, facientes collegium, quod Longobardorum societas per multa tempora est vocatum.

Ipso anno Henricus Coloniensis electus in archiepiscopum a Treverensi archiepiscopo³ Colonie in vigilia Mathei^r apostoli cum magna sollempnitate consecratur, presentibus omnibus suffraganeis suis, necnon et Iacobo Aconensi et Herimanno^s Lealensi⁴ episcopis.

Item eodem anno Fridericus comes, impii autor^t hominidii, per totum annum profugus et occultatus, a quodam milite nomine Balschun^u capitur, et pro duobus milibus

a) irrumpentes *codd.* b) innumerabilem — civitatis alia manu in loco raso B 1.
c) Tholosam C 1. 2. d) Ludewicus alia manu in loco raso B 1. e) in novo folio alia manu pergit B 1.
f) Fridericus C 1. 2. g) Cremonie C 1. 2. h) ita *codd.*
i) clusas C 1. k) et C 2. l) Cremonia C 1. 2. m) Dominini C 1.
n) Cunr. C 1. 2. o) setenciam B 1. p) cruci B 1. q) Alatridum C 1; *corr.*
Alatrinum C 2. r) Mathie *corr.* Mathei C 1. s) Hermann C 1. t) ita B 1.
u) Balschim C 1.

1) Nov. 8. 2) Borgo S. Donino, inter Parmam et Placentiam situm.
3) Theoderico. 4) Leal oppidum Esthoniae, ad mare Balticum situm.

marcarum et centum marcis venundatus^a, Coloniensi archiepiscopo assignatur. Qui in festo Martini, sequenti scilicet^{Nov. 11.} die, anno sequenti, qua corpus lacerum gloriosi archiepiscopi Colonie^b est receptum, quamque idem episcopus advivens pro forma compositionis agenda ipsi prefixerat, Colonie presentatus^c est, et tertia die facta confessione et proditis^{Nov. 13.} complicibus huius facti, extra muros civitatis in rota positus, super modicam pyramidem est elevatus. Postea convenientibus episcopis et nobilibus terre, vasallis Sancti Petri, nobiles quidam, qui pro huiusmodi interfectione suspecti habebantur, licet difficulter, ab archiepiscopo et prioribus Coloniensibus ad expurgationem obiecti criminis sunt admissi.

Anno Domini 1227.^d

Heinricus rex, filius Friderici^e imperatoris, Aquisgrani veniens, celeberrimam curiam cum nobilibus totius Theutonie habuit dominica 'Iudica me'. Inter quos precipui erant Salz-^{Mart. 28.}burgensis¹, Mogonciensis^{f. 2}, Trevirensis^g, Coloniensis archiepiscopi, Austrie³, Bavarie^h, Karinthie^{i. 4}, Brabancie, Lotharingie⁵ duces, langravius, Ferrandus comes Flandrie, qui per duodecim annos Parisius in captivitate á rege Francie detentus fuerat et priori anno absolutus. Ibi eciam conveniunt alii quam plures episcopi et comites et totius Teutonie^k nobiles. Ubi a Coloniensi archiepiscopo Heinricho uxor ipsius regis, filia ducis Austrie⁶, regali benedictione consecrata et coronata in sede regia collocatur.

Eodem anno Honorius papa, cum 11 annis prefuisset, moritur; cui Hugo Hostiensis episcopus succedit et Gregorius nominatur.

Ipsa anno in die Marie Magdalene rex Danorum, pre-^{Iul. 22.}varicator fidei et iuramenti pro absolutione sua prestiti, vindicare se parat, et contracta infinita multitudo, comitem de Zuirin bello lacescit. A quo adiutorio archiepiscopi Bremensis⁷ et ducis Alberti de Saxonia idem rex superatus⁸, per fugam vix evadit, ex parte sua quatuor milibus virorum interemptis.

Ipsa etiam anno Otto¹ episcopus Traiectensis electam miliciam congregat, castrum Kuvorde⁹ expugnaturus propter rebellionem eiusdem castri possessoris, qui ei iure homagii

a) venundatur C1. b) Coloñ B1; Colonia corr. Colonie C2. c) presentatus — facta des. C2. d) 1217. post corr. 1227. C2. e) Fred. C2. f) Mogunt. C1. 2. g) Trever. C1. h) Bauvarie C1. 2. i) Karunthie corr. Karinthie B1. k) Theut. C1. 2. l) deest C1.

1) Eberhardus. 2) Sigifridus. 3) Liutpoldus. 4) Bernhardus. 5) superioris Mathaeus. 6) Margaretha. 7) Gerhardi. 8) Iul. 22. apud Bornhovede. 9) Covoerde.

tenebatur. Cumque in die beati^a Pantaleonis^b idem episcopus et comes Gelrensis¹ cum electis et famosis militibus
Zul. 28. minus caute — locus enim totus paludosus est — castrum impetissent, in talem difficultatem devenerunt, unde non possent procedere nec reverti. Quo viso, castrum defensores subito descendentes, universos comprehendunt, episcopum cum fratre preposito nefandissime decapitant, inclitos milites illos se defendere non valentes, utpote luto supra genua detentos, partim submergunt, partim transfixos crudeliter occidunt.

Eodem anno electa expeditio cruce signatorum ab omnibus mundi partibus mota cassatur et dissipatur, Friderico imperatore, sicut dudum promiserat, non transfretante. Ob quam causam á Gregorio papa excommunicatur.

Hoc anno in Decembri^c ventus validus partes edificiorum stravit, arbores radicitus eruit. Hiemps nimis erat pluviosa.

Ipsa anno dominus Henricus^d tercius abbas* obiit; cui dominus Symon successit.

A[nn]o Domini 1228.^e

Fridericus imperator tractim per insulas velificando propter debilitatem corporis, sicut dicebatur], tandem mare transit, et recuperata Iherusalem et parte Terre Sancte, cum Sarracenis usque ad certum terminum treugas facit^f. Sed quia quasi inobediens et excommunicatus transivit, factum suum Gregorius papa^g non approbat nec ipsum absolvit. Sed reditum eius metuens, terram suam et castra per Iohannem, socerum^h imperatoris, impugnat et occupat, pluribus civitatibus Longobardie et aliis locis sibi contra imperatorem confederatis et auxilium ferentibus militare. Romanis autem imperatori adherentibus, papa Roma egreditur et cautelam sui habens Perusii moratur, etⁱ per omnes provincias publice mandat imperatorem excommunicatum denuntiari, missis nunciis et maxime Predicatoribus ad id exequendum. Quorum unus, dictus Otto cardinalis de Carcere^k Tulliano, legatione accepta, in Theutoniam et Daciam

*) Sancti Pantaleonis *add. C 1. 2.*

a) *deest C 2.* b) *Panth. C 1 saepius.* c) *Decembri et quae sequuntur usque ad treugas facit alia manu scripta sunt, initio a. 1228. spatio quatuor versuum et dimidio iam eraso B 1.* d) *Heinricus C 2.* e) *nno D. 1228. Fridericus — dicebatur iam erasa in B 1, exstant C 1. 2; spatium vacuum reliquit B 2; A. D. 1228. Fridericus imperator suppl. Fr.* f) *fecit C 1. 2.* g) *Gr. p. f. s. C 1. 2.* h) *socerum C 1.* i) *etiam, ut videtur, corr. et B 1.* k) *carcere: (littera erasa) B 1.*

1) *Gerhardus.*

mittitur; cuius intentio erat imperatoris gravamen procurare et super hoc consilium expetere Ottonis dicti ducis de Luninburg^a. Sed idem Otto contra imperatorem rennuit aliquid attemptare. Qui legatus Leodium civitatem Hazbanie^b veniens, ab advocatione Aquensi et Arnolde de Gimmenich^c et aliis fautoribus imperatoris fugatur, et vix evadens, in castro Hoyo¹ recipitur. Pro qua iniuria sibi illata excommunicationis sententiam in Leodiensem^d civitatem promulgat, exire precipiens totum clerum. Eadem etiam excommunicatione^e postea Aquenses ligat, pro eo quod episcopum Mutinensem^f, de Prucia post legationem suam redeuntem, dicti fautores imperatoris Aquisgrani ceperant^g et captum detinuerant, magna quantitate auri ablata. Qui malefactores, pro huiusmodi excessu Colonie satisfactione peracta, veniam meruerunt.

Eodem anno episcopus Traiectensis² castrum Kuvorde^h iterum inpugnat; sed defensoribus sibi diffidentibus, castrum in deditionem recipit, et nefarium Rodolphumⁱ dominum castri eicit et exulare precipit. Qui exilium simulans, occulte^k revertitur et castrum dolo captum possidet, eiectis illis quos episcopus ibi posuerat.

Anno Domini 1229.

Fridericus imperator de transmarinis partibus revertitur, et reputans papam tempore sue peregrinationis sibi graviter iniuriatum, quedam castra et terram suam ab exercitu pape captam manu Teutonica¹ recuperat, fugato rege Iohanne, socero^m suo. Inter que civitatem Soramⁿ appellatam uno die³ impugnans, capit et funditus incendio evertit.

Ipsa anno cives Colonienses infamibus mulierculis per quendam Rudolphum^o, falsum fratrem, ut postea patuit, [quia^p culpis suis exigentibus postmodum a domino papa missus est in caveam], conversis et congregatis, domum in fundo ecclesie sancti Pantaleonis prope vineam eiusdem ecclesie construunt, et fratribus dicte ecclesie contradicentibus et novum opus nunciantibus, grave dampnum inferunt, domos eorum infra Coloniam sitas infringentes. Super quo errore, domibus reparatis, dicte ecclesie postmodum satisfecerunt. Hoc anno hiemps erat longa et aspera.

a) Lunnburg vel Limnburg C1; Luninburg C2. b) Hazbannie C1. c) Gēmenich corr. Gymenich C1. d) Lod. corr. Leod. B1. e) excommunicationem B1 (post corr.). C1. 2. f) mu alia manu superscr., littera v erasa B1. g) ceperunt C1. 2. h) Kyuvorde vel Kynnorde C1. i) Rud. C1. 2. k) occulto C1. l) Thent. C2. m) socro C1. n) suam C1. o) Rod. C1. p) quia — caveam alia manu s. XIII. in inferiori margine add. B1; leguntur B2. C1. 2.

1) Huy. 2) Willibrandus, Ottonis successor. 3) Oct. 4.; v. Richard. de S. Germ., SS. XIX, p. 357.

Anno Domini 1230.

In Hispania^a rex Legionensis^{b. 1} et filius suus rex Castelle² arma contra Sarracenos sumunt et magnam partem terre occupant, capta civitate que Emerita³ dicebatur. Ipso anno rex Arragone⁴ insulam que Maiorica dicitur, multis annis á Sarracenis occupatam, capit, expugnando ibidem quandam civitatem famosam, capto eius rege et tota domo regia.

Eodem anno dominus Symon abbas* obiit, et ei dominus Heinricus quartus succedit.

Eodem quoque anno oritur dissensio inter archiepiscopum** et ducem de Limburg⁵ super advocatia cenobii Sibergensis^{c. 6}. Unde castrum Tuiciense dicti ducis ab archiepiscopo diruitur, et castrum ducis dictum Bensbura^{d. 7} longa obsidione vallatur á copioso exercitu archiepiscopi et comitis Senensis. Sed licet acriter^e impugnaretur, non capitur, hiis qui intus erant se viriliter defendentibus et ingeniose. Ex altera parte castrum archiepiscopi dictum Tulpetum⁸ casuali incendio concrematur et propter hoc á complicibus ducis capitur; ubi multi homines igne perierunt. Multo etiam exercitu hinc inde congregato, ad pugnam non est progressum, sed incendia villarum et depredationes et vastationes civitatum et castrorum fiunt. Iussu regio bello treuge succedunt.

Otto cardinalis a Dacie partibus Coloniam^f veniens, ibidem natalem Domini celebrat, sollempniter receptus et honoratus. Inde recedens, apud Herbipolim concilium provinciale indicit; sed renitentibus principibus laicis et paucis ecclesiarum prelatis venientibus, iratus recessit.

Eodem anno imperator á papa absolvitur, mediante duce Austrie Lupoldo, qui, tractatu pacis peracto inter papam et imperatorem, apud Sanctum Germanum in Campania moritur; cuius viscera et carnes in^g capitulo Sancti Benedicti montis Cassinensis tumulantur, ossibus in Austriam reportatis.

Anno Domini 1231.

Imperator, facta pace cum papa, ad^h eandem mensamⁱ convivatur in civitate pape que Anagnia dicitur, in cenaculo

*) Sancti Panthaleonis *add. C1. 2.*

**) Coloniensem *add. C1. 2.*

a) Ysp. C1; Hysp. C2. b) Lig. C2. c) Syb. C1.2. d) *ita B1. C2;*
Sensburga C1. e) *acr e corr. B1.* f) v. Col. C1.2. g) *eciam C1.2.* h) et C2.
i) mensam *corr. mensem C2.*

1) *Alfonsus.* 2) *Ferdinandus III.* 3) *Merida.* 4) *Iacobus.*
5) *Heinricum.* 6) *Siegburg.* 7) *Bensberg.* 8) *Zülpich.*

pape super paternum fundum constituto. Inde imperator in Apuliam revertitur¹.

Padus fluvijs in Italia mirabiliter exundat. Eclipsis solis particularis facta est circa ortum solis 2. Idus Iunii. *Iun. 12.*

Eodem anno imperator Ravennae curiam celebrat die natalis Domini, ibidem imperiali^a diademate insignitus. *Dec. 25.*

Ante hanc curiam circiter tres menses Ludvicus^b dux Bavarie^c á quodam Sarraceno, nuncio Vetuli de Montanis, in medio suorum est occisus. Nam idem Vetulus de Montanis imperatori confederatus, multas iniurias, quas idem dux imperatori intulerat, intendit vindicare. Hoc autem conscientia imperatoris creditur gestum esse, quia imperator ipsum ducem paulo ante diffidaverat in rebus et in persona, misso ad hoc nuntio speciali.

Archiepiscopus Coloniensis cum capitulo Sancti Petri dissentit; que dissensio multorum malorum seminum fuit.

Rudolphus^d de Kuvorde et sui complices á Traiectensibus in rotis confringuntur.

Anno Domini 1232.

Imperator [apud^e] Ravennam manens, bellum molitur contra Longobardos, sed non proficit, Longobardis viam precludentibus filio suo regi^f et milicie Germanorum. Circa mediam quadragesimam imperator, Ravenna relicta, navali *Mart.* cursu tendit Aquilegiam. Inde² itinere transiens per Venecias, ibidem honorifice suscipitur, et ingressus ecclesiam^g beati Marci, super altare eiusdem dona offert regalia, auro et gemmis decorata. Apud Aquilegiam pascha celebrat, filio *Apr. 11.* suo rege ad ipsum veniente et quibusdam principibus Alemannie. Circa ascensionem imperator in Apuliam regreditur *Mai. 20.* navali itinere, in via plurimos piratas capit, quos vinculis mancipat. Soldanus Babilonie imperatori mittit tentorium mirifica arte constructum, in quo ymages solis et lune artificialiter mote cursum suum certis et debitis spatiis peragrant et horas diei et noctis infallibiliter indicant. Cuius tentorii valor viginti milium^h marcarum precium dicitur transcendisse. Hoc inter thesauros regiosⁱ apud Venusium est repositum. Accedente pascha Sarracenorum in die Marie Magdalene imperator nuncios^k soldani et Vetuli de Montanis *Iul. 22.* ad convivium vocat, et eis^l, multis episcopis assidentibus et

a) interiali B 1. 2. C1, corr. imp. C2. b) Ludewicus C1. 2. c) Bauvarie C1.
d) Rüd. C1. e) deest B1. C1; m. s. XV. additum C2. f) rege corr. regi B1.
g) in e. C2. h) milia C2. i) deest C1. k) post suppl. B1, ubi dani e corr.
l) eos corr. eis B1.

1) Haec ad a. 1230. pertinent. 2) Ravenna profectus est Venetias et inde Aquilegiam.

multis nobilibus Teutonicis, festivas epulas parat. Messanenses contra imperatorem rebellionem excitant. Iohannes de Berito imperatori in terra transmarina repugnat; qui dum incaute se gerit, noctu superveniente manu militari, spoliatis omnibus, cum paucis vix evadit. Non multo post Iohannes, recuperata manu valida, Ciprum occupat et regem Cipri¹, filium sororis sue, sibi associat. Mittitur contra illum Richardus marschalchus imperialis; qui congressus cum ipso vincitur, multis militibus de exercitu imperiali captis.

In Teutonia multe hereses deteguntur, et heretici flammis puniuntur. Archiepiscopus^a Coloniensis Romam profiscitur, petens revocari inquisitionem contra se missam. Qua suspensa, post paucos dies regreditur, et postmodum hec quievit. Ipso anno bellum oritur inter archiepiscopum Maguntinum² et lantgravium³ Turingie. Opidum dictum Vritslare^{b, 4} a lantgravio concrematur; ubi episcopus Wormaciensis⁵ et omnes canonici illius oppidi cum multis aliis nobilibus capiuntur. Eclipsis solis particularis post meridiem visa est^c eodem anno⁶, non tamen multum notabilis^e.

Coloniensis archiepiscopus^d in Westfaliam^e cum milicia transit, et hostibus in deditionem receptis, prospere^f revertitur. Quibus hostibus cum Waleramus^g de Limburg cum suis fautoribus in succursum venisset, ab episcopo Monasteriensi⁷, per^h cuius diocesim transire intenderat, retruditur et redire compellitur.

Anno Domini 1233.

Imperator Messanam civitatem Sicilieⁱ ingreditur^s, et captis suis rebellibus, eos igni cremat.

Miranda res et nimium stupenda, quod hiis temporibus ignis contra genus mortalium sic invaluit. Nam eodem fere tempore et rebelles imperatori in Sicilia et in Germania infinitus numerus hominum et multa menia incendio perierunt. Nam et propter veras hereses et propter fictas multi nobiles et ignobiles, clerici, monachi, incluse, burgenses, rustici á quodam fratre Cunrado ignis supplicio per diversa Teutonie loca, si fas est dici, nimis precipiti sententia sunt addicti. Nam eodem die quo quis accusatus est, seu iuste seu iniuste, nullius appellationis, nullius defensionis sibi refugio proficiente, est dampnatus et flammis crudelibus in-

a) Archiepiscopus — quievit iam erasa sunt in B1, exstant in C1. 2. b) Vritslare C1. 2. c) est — notabilis alia manu in loco raso B1. d) archiepiscopus alia manu superscr. B1. e) Westfalliam C1; Westfaliam C2. f) p. r. alia manu in loco raso B1. g) Walramus C2; Walleranius C1. h) deest C1. 2. i) Sicilie C1. 2, corr. Cicilie B1.

1) Heinricum. 2) Sigifridum. 3) Heinricum. 4) Fritzlar.
5) Heinricus. 6) Oct. 15. 7) Ludolfo. 8) mense Aprili.

iectus. Ob quam causam frater Cunradus, huius persecutionis hereticorum minister, á quibusdam nobilibus, nullum locum venie^a vel gratie apud ipsum invenientibus, iuxta Marburg est occisus¹. Ante cuius mortem modico tempore² comes Seinensis³ super heresi falso fuit infamatus; pro cuius expurgatione seu defensione rex Heinricus conventum multorum principum apud Magunciam habuit; ubi etiam collecta milicia, idem rex contra ducem Bawarie⁴ proficiscitur. In campis itaque Lici secus Augustam^b fere sex milia militum in exercitu regio sunt inventa. Inde profectus, brevi tempore Baowariam^c subiugat et ducem in deditionem recipit.

[Hoc^d anno messis et vindemia fuit pluviosa; vinum plurimum, sed vile. Willebrandus episcopus Traiectensis moritur. Eodem anno hyems solito asperior inhorruit et multas vineas, ficus et olivas per Italiam, Franciam et Teutonium congelavit. Apud Frankenvord^e autem eodem rege sollempnem curiam habente⁵, comes Seinensis^f a crimine heresis se expurgat].

Anno^g Domini 1234.

Verbum crucis predicatur contra Stadingos^h per inferiores partes Teutonie et Flandrie. Collecto itaque universo exercitu cruce signatorum, in crastino ascensionis⁶ idem *Iun. 2.* Stadingi^h superantur et a terra sua funditus extirpantur. Fuerunt autem Stadingiⁱ populi in confinio Frisie et Saxonie siti, paludibus inviis et fluminibus circumcincti, qui pro suis excessibus et subtractionibus decimarum multis annis excommunicati, contemptores clavium ecclesie sunt inventi. Qui cum essent viri strenui, vicinos populos, immo comites et episcopos bello pluries sunt aggressi, sepe victores, raro victi. Ob quam causam auctoritate papali verbum crucis contra eos fuit per multas dyoceses predicatum. Quorum in predicto bello circiter^k duo milia perierunt, paucis superstibus ad vicinos Frisones confugientibus.

Imperator vocatur á papa in auxilium contra Romanos, et secum aliquandiu⁷ Reate^l moratur, milites in civitate Viterbio^m collocavit. Quorum cotidianis insultibus et depredationibus Romani adeo sunt vexati, ut non multo post

a) e v e corr. B1. b) Augustum C1. 2, corr. Augustam B1. c) Bawariam C1. 2. d) Hoc anno — se expurgat iam erasa B1; desunt B2. Fr.; exstant C1. 2. e) Frankinnor C1. f) Seinen. C1. g) A. D. 1234. alia manu in loco raso B1. h) ita C; Stading. B1. i) ita h. l. etiam B1. k) ad add. sed del. B1. l) in loco raso B1. m) Biterbio C2; Byterbio C1.

1) Iul. 30. 2) Iul. 25. 3) Heinricus. 4) Ottonem. 5) Anno 1234, Febr. 6) potius d. 27. Maii; v. Schumacher, 'Die Stedinger' p. 242. 7) mens. Iun. et Iul.

cum papa pacem subirent. In hoc tamen conflictu periit quidam nobilis comes Suevie dictus de Veingin^{a.1}, sed pluri capti fuerunt nobilium Romanorum.

Ipsa anno comes Hollandie² in torneamento suffocatur apud Corbiam³ in Ambianensi dyocesi. / Castrum de Molinnarkin^{b.4} obsidetur in odium archiepiscopi Coloniensis á comite Iuliacensi⁵ et suis complicitibus. Comes^c Seinensis, collecta manu valida, uná cum archiepiscopo Coloniensi obsessores castri inpetit; qui relicto castro ordinant acies contra ipsum. Qui cum utrinque instructis aciebus iuxta villam Norvenich^{d.6} diu morarentur, post longum tractatum pax intervenit. Castrum liberatur ab^e obsidione.

Rex Henricus Bobardie conventum quorundam principum habuit⁷; ubi á quibusdam nefariis consilium accepit, ut se opponeret imperatori patri suo; quod et^f fecit. Nam extunc cepit sollicitare quoscumque potuit minis, prece et precio, ut sibi assisterent contra patrem, et non paucos invenit.

Anno Domini 1235.

Imperator ab Apulia Aquilegiam pervenit. Inde cum multa turba et multis thesauris versus Austriam intrat Germaniam. Filium etiam suum regem rebellem invenit, sed
Iul. 2. inpotentem; nam consilio habito, 6. Nonas Iulii apud Wormaciam in gratiam patris recipitur⁸; sed non persolvens que promiserat, nec resignans castrum Drivels, quod habuit in sua potestate, iussu patris imperatoris est custodie mancipatus.

Eodem tempore soror⁹ regis Anglie rogatu imperatoris ab archiepiscopo Coloniensi et duce Brabancie ab Anglia adducitur, ipsi imperatori nuptura. Que ab omnibus civitatibus et oppidis, per que eam transire contigit, honorifice^g, sed á civibus Coloniensibus maiore pre aliis tripudio quinta
Mai. 24. feria proxima ante pentecosten suscipitur; apud quos in domo prepositi Sancti Gereonis per mensem in magna honorificencia continue moratur. Inde progrediens, apud Wormaciam imperatori assignatur; ubi imperiales nuptie debito cum honore celebrantur. Imperator suadet principibus, ne hystriionibus dona solito more prodigaliter effundant, iudicans maximam dementiam, si quis sua bona mimis vel ystrionibus fatue largiatur.

a) Vingin C1. b) Mulinarkin C1; Mûlinarkin C2. c) Seines add. sed post del. C2. d) Noruench C2. e) deest C2. f) deest C2. g) susceperit add. C1.

1) Vaihingen. 2) Florentius. 3) Corbie. 4) inter Düren et Iüllich. 5) Wilhelmo. 6) Nörvenich, haud procul a Düren ad orientem situm. 7) mense Septembr. 8) Haec Winkelmann, 'Friedrich II', Vol. I, p. 473, nescio an recte, in dubium vocavit. 9) Isabella.

Curia celeberrima in assumptione beate Marie apud *Aug. 15.* Maguntiam indicitur; ubi fere omnibus principibus regni Teutonici^a convenientibus, pax iuratur, vetera iura stabiliuntur, nova statuuntur et Teutonico sermone in membrana scripta omnibus publicantur¹; excessus regis contra imperatorem cunctis aperiuntur. Otto de Luninburch^b, nepos magni ducis Henrici, novus dux et princeps efficitur²; quem diem rogavit imperator omnibus annalibus ascribi, eo quod tunc Romanum auxisset imperium novum principem creando, consensu omnium principum^c accedente. Fuit autem dies illa vigilia Thimothei^d. In die Thimothei^d, scilicet in octava *Aug. 21.* assumptionis, imperator diademate imperiali insignitus in *Aug. 22.* ecclesia Magunciensis, fere omnibus principibus astantibus^e, debito honore refulsit; post missarum sollempnia invitans principes omnes et omnem comitatum eorum ad festivas epulas, que in loco campestri magnis sumptibus fuerant preparate. Non multo post archiepiscopus Bisentinus^{f. 3} apud Maguntiam diem clausit extremum.

Hiisdem temporibus rex Ungarie⁴ Austriam ingreditur, et vastata terra, multa milia marcarum á duce⁵ pro pace recepit. Nam idem dux ante hoc tempus fines vastaverat Ungariorum^g, nulli parcens sexui, nulli etati.

In festo omnium sanctorum imperator conventum prin- *Nov. 1.* cipum habuit apud Augustam; ubi rex Boemie⁶ affuit, recipiens ab imperatore 10 milia marcarum pro parte Suevie, que iure hereditario suam uxorem⁷ contigit. Inde imperator se contulit ad oppidum Haginhowe^h, in quo hyemavit. Ibi affuerunt comes Tollosanus⁸ et comes Provincie⁹. Recepit autem comes Tollosanus marciam Provincieⁱ ab imperatore, homagium sibi prestans. Comes autem Provincie quinquagenarius ideo tunc primum ab imperatore ad gradum milicie est^k proventus, quia comites sue parentele se non credunt diu posse vivere, postquam gradum milicie sunt adepti. Nec adhuc miles factus esset, nisi rex Francie et rex Anglie, quorum uterque suam duxerat filiam in uxorem, ipsum ad hoc prece multimoda compulissent, indignum reputantes

a) Theut. C1. b) Luniberch corr. Luninborch C2; Limburg C1. c) um e corr. B1. d) Tym. C1. e) astantibus — sollempnia in rasura scripsit et deinde pergit: ad festivas epulas (eraso sollempnia) inv. ad f. ep. (iterum) C2. f) Bisentinus, post corr. Bisontinus C2; Bysentinus C1. g) Ungarorum C1.2. h) Haginowe C1.2. i) Provinciam eras. am B1; Provinci C1.2. k) deest C1.2.

1) Cf. LL. II, p. 312; Böhlau, *Nove constitutiones* p. IX sqq. 2) LL. II, p. 318. 3) Nicolaus. 4) Bela IV. 5) Friderico. 6) Wenceslaus. 7) Cunigundam, filiam Philippi regis. 8) Raimundus. 9) Raimundus Berengarius.

suum socerum militem non esse. Ibidem nuncii regine Hispanie¹ affuerunt, qui pulcherrimos dextrarios et magnifica munera cesari attulerunt. Nec multo^a post eiusdem regine mors est nunciata imperatori²; unde plurimum doluit, quia patruelis eius fuit.

Ipsa anno post pascha Domini tres circuli argentei circa solem immense quantitatis apparuerunt, quorum primus alium includebat contingentem, tercius autem duos intersecabat, transiens per corpus solare. Qui circuli licet a populo putentur esse prodigium, tamen eorum causa ab Aristotile et Seneca in Meteoris est expressa.

Eodem quoque anno Constantinopolis a Grecis est obsessa.

Anno^b Domini 1236.

Imperator, moturus bellum Longobardis sibi rebellibus, premitit quingentos milites mensurnis stipendiis conductos; quibus preficit nobilem virum et rebus bellicis expertum Geveardum^c de Harnesten^{d.3}, ut apud Veronam expectet imperatoris exercitum subsequentem. Imperator interea descendit usque in castrum dictum Marburch, ubi in Kalendis Mai^e innumerabilis populi affuit multitudo. Nam a multis prudentibus duodecies centum milia hominum promiscui sexus estimata sunt convenisse ad memoriam sancte vidue Elisabeth^f, cuius glorificum^g corpus ad capsam auream est translatus auctoritate summi pontificis, qui hoc negotium tribus episcopis commisit, videlicet Moguntino, Trevirensi et Hildesemensi⁴, quamquam ibi multi alii episcopi et principes affuissent. Ipse etiam imperator primus lapidem de sarcofago levavit et coronam auream de suo thesauro sacro capiti sanctissime vidue imposuit. Ibi preter multa miracula oleum de sacro corpore effluxit, quod^h religiosi viri, basilicas et altaria in honorem beate vidue Elizabethⁱ constructis, per fratres hospitalis Theutonicorum^k est pie ac sagaciter distributum. Super cuius vita laudabili et virtutibus specialis historia est contexta⁵. Inde imperator veniens Confluentiam, inferiorum partium miliciam invocat contra Longobardos; sed^l paucis sibi annuentibus, milites de Suevia et Alsacia

a) m. p. in loco raso B 1. b) sequentia usque ad verba: Ibi preter multa paullo diversa manu, ut videtur, scripta sunt B 1. c) Geveardum C 2; Genardum C 1. d) Harnisten C 1; Harinsten C 2. e) Maii C 1, corr. Mai B 1. f) Elyzabeth C 1. 2. g) honorificum C 1. 2. h) quae sequuntur usque ad finem codicis alia fortasse manu exarata sunt B 1. i) Elyzab. C 2; Elysab. C 1. k) Teut. C 1. l) et C 1. 2.

1) Beatricis, filiae Philippi regis Romanorum, quae nupserat Ferdinando regi Castellae. 2) De die non constat. 3) Arnstein. 4) Conrado. 5) Nescio an Vitam a Caesario Heisterbacensi scriptam vel fontem eius, libellum quatuor ancillarum, indicet.

sibi assumit. Itaque ducens exercitum contra Longobardos, commisit regi Boemiorum^a et duci Bawarie et quibusdam episcopis terram ducis Austrie expugnandam propter multiplices excessus et facinora, quibus idem dux fama publica laborabat. Qui Austriam ingressi, adiunctis sibi nobilibus^b terre, quos ipse dux antea iniuste oppresserat et de terra sua eiecerat, totam Austriam devastaverunt et imperatori subiugaverunt preter pauca castra munitissima, in quibus ipse dux profugus se recepit. Interim imperator Augustam veniens, manum militarem in campis Lici^c colligit, et inde profectus in vigilia Iacobi, mille milites in Italiam secum *Iul. 24.* ducit. Transactis itaque Alpibus, miliciam suam apud Veronam colligit, que ibidem extra muros plus quam per mensem perendinavit. Dehinc Cremonensibus, qui sui fautores^d erant, coniunctus, licet Mediolanenses et sui complices frustra^e resisterent et imperiali agmini terga darent, imperator cum Cremonensibus Mantuam sibi rebellem invadit et quecumque extra muros erant devastat. Duos eciam suorum burgos super fluvium qui dicitur Oyus^f sitos potenter capit, quorum unus Macharia^{f. 2.}, alter Mosa nominatur. Imperatore autem apud Cremonam^g manente, Paduani, Tervisini, Vincentini, necnon Mantuani in odium imperatoris fines invadunt Veronensium, obsidentes castrum quod dicitur Ripa-alta³. Igitur Ezelinus, vir militaris inter Veronenses maior, nunciis missis auxilium implorat imperatoris; qui respondit, se ipsi personaliter succursurum. Unde incredibili celeritate a Cremona usque Veronam unius diei et noctis spacio suam miliciam adduxit. Mane facto castra movit imperator adversum hostes. Apparentibus autem signis imperialibus tam inopinato tempore, adtoniti sunt hostes, et relictis tentoriis ad propria cursu precipiti remearunt. Verum imperator

‘Nil credens actum, cum quid restaret agendum’, preveniens cursum hostium, ad civitatem Vincentiam pervenit, et primo incautam et tanquam cives proprios milites recipientem, licet postea frustra^e resisterent, cepit et igne incendit, vulgo ad maiorem ecclesiam confugiente, ut se ibidem salvarent. Tandem incendiis quiescentibus, imperator quiete civitatem occupavit et in domo episcopali pernoctavit. Rebus itaque suis ibidem in Longobardia dispositis^h, et parte exercitus sui relictis, imperator regrediens, ad Austriam declinat,

cf. Lucan.
II, 657.

a) Boemiorum — episcopis in loco raso B 1. b) bus e corr. B 1. c) Lici: B 1.
d) ita B 1; factores C 1. e) frustra B 1. f) Macharia C 2; Machara C 1. g) Cremoniam C 1, 2. h) in loco raso B 1.

1) Oglio. 2) Mercaria et Mosio. 3) Rivalta.

et apud Wiennam nobilem Austrie civitatem hiemando, de statu eiusdem terre sibi nuper subiugate sagaciter ordinat et suis munit.

Anno Domini 1237.

Patriarcha Iacobitarum orientalium, vir venerabilis scientia et moribus et etate, cum maximo comitatu archiepiscoporum, episcoporum necnon et^a monachorum sue gentis venit in Ierusalem. Cui verbum catholice fidei fratres ordinis Predicatorum in tantum exposuerunt, ut in processione sollempni, que in die palmarum in descensu montis Oliveti fieri consuevit, obedientiam sancte Romane ecclesie iurarent, omnem heresim pariter abdicantes et confessionem suam eisdem fratribus tradentes in litteris Caldeis et Arabicis in testimonium sempiternum. In recessu etiam recepit habitum fratrum Predicatorum. Idem autem patriarcha preest Chal-deis^b, Medis, Persis et Armenis, quas terras Tattari^c pro magna parte vastaverunt, et in aliis regnis tantum dilatatur eius prelatio, quod septuaginta provincie ei obediunt, in quibus habitant innumerabiles christiani, servi tamen et tributarii Sarracenis, exceptis monachis, quos liberos dimittunt a tributo. Secundum eandem formam fecerunt duo archiepiscopi, unus Iacobinus^d de Egipto et alius Nestorianus de Oriente; qui tamen suas prelationes et subditos habent manentes in Syria et Phenice. Idem promisit facere Iapelinus^e, qui preest omnibus quos Nestoriana heresis ab ecclesia separavit; cuius prelatio per Indiam et per regnum sacerdotis Iohannis et per regna orienti magis proxima dilatatur. Patriarcha etiam Iacobitarum Egiptiorum, qui multo amplius errare solent quam orientales, quia circumcisionem^f addunt, prohibita circumcisione et multis erroribus elisis, idem facere promiserunt. Huic subdita est maior India, Ethiopia et Libia cum Egipto. Sed et Ethiopes et Libii non sunt subditi Sarracenis. Marmorite¹, qui habitant in Libano, iam diu ad unitatem fidei redierunt. Soli autem Greci nostra sacramenta blasphemantes^g in^h malicia perseverant. Ante hoc tempus frater Iordanus, magister ordinis Predicatorum, rediens a partibus transmarinis, naufragio mortem incurrit cum duobus fratribus et aliis fere 90ⁱ, et in littore Barbarie corpus eius est inventum; ubi Dominus per ipsum gloriosa miracula operatur.

Eodem anno Fridericus inperator ab Austria ascendit usque^k Ratisponam, principibus apud Spiream ad colloquium

a) deest C1. b) Caldeis C1. 2. c) ita B1. C2. d) Iacobus C1. e) Iapelinus C1. 2. f) circumsisionem corr. circumcisionem B1. g) brasphemantes B1. h) in m. post suppl. B1. i) 80 C2. k) usque ad R. C1. 2.

1) Maronitae.

evocatis. Ubi cum quidam principes convenissent, ab eo ad convivium invitantur. Filium eciam suum Cunradum adhuc puerum, prius in Austria regem Theutonie designatum¹, denuo ab ipsis^a optinet approbari. Ducatum eciam Austrie et Stirie apud Wiennam Romano imperio adiecerat, quorum valentia transcendit sexaginta marcarum milia^b annuatim.*

Eodem anno Templarii transmarini^c quoddam castrum a Sarracenis obsessum iuxta terram Halapie^{d.2} volentes redimere, quod ad eos pertinebat, voluntate sua completa, Halapie terram vastant. Quos Sarraceni in multitudine gravi inpu gnantes et cum eis congregientes, occidunt vel capiunt ex eis circiter centum. Unde iidem pro redemptione fratrum suorum supplices mittunt litteras inperatori. Qui ad eorum petitionem parum dicitur esse motus.

Inperator^e itaque transsiens Alpes, statim sibi subiugat Mantuanos et comitem³ de Sancto Bonefacio. Postea collecto copioso exercitu de Tuscia, de Romoniola, de Longobardia, et pluribus Sarracenis, invadit fines Brixianorum et castrum quoddam quod dicitur Mons-clarus^{f.4} iuxta Brixiam obsidet, et captis mille quingentis personis, castrum solo coequat. Inde se movens, plurima castra capit. Tandem eo obsidente castrum quod dicitur Pons-vici⁵, Mediolanenses cum suis complicibus in manu valida et carrocio suo strenue munito inperatori audacter occurrunt et ei resistunt. Sed cum ibi tractaretur de pace et labor frustraretur^g, inperator voluit cum eis dimicare, sed accessum ad eos non habuit propter loca invia, que fuerant interposita, et aquosa. Unde ponte subtiliter facto super Oyum fluvium, inperator transmeat, simulans se recedere, et Mediolanensibus domum redire volentibus occurrit et eos incautos^h in castris prosternit. Qui cum acriter resisterent, duravit clades usque crepusculum. Nox bellum diremit. Armatorum autem circiter 5 milia se circa carrocium coadunant; qui omnes noctu metuⁱ inperatoris fugiunt, carrocio et multis curribus derelictis. Similiter opidani de opido quod dicitur Curtis-nova⁶ una cum eis

*) Sed postmodum⁷ eundem ducatum duci Austrie remisit, cum ipsum in gratiam recepisset *post add. B1; desunt C.*

a) ep̄is (episcopis) C1 corr. ip̄is (ipsis) C2. b) marcarum milia *superscr.* marcarum B1; marcharum milia C1. 2. c) in *post add.* C2; in q. C1. d) Alapie C1 (*sed post Hal.*) 2. e) I. itaque e corr. B1. f) clararus rubro corr. clarus C2. g) frustraretur B1. h) occurrit et eos incautos in loco iam fisso pergameneae exstant B1. i) eadem manu in margine suppl. B1.

1) Cf. LL. II, p. 322. 2) Aleppo. 3) Richardum. 4) Montechiaro. 5) Pontevico ad fluvium Oglio situm. 6) Cortenuova. 7) a. 1240, Iun.

noctu fugiunt, opidum relinquentes. Mane facto, inperator castra vacua et carrocium simul cum potestate capit et ipsum potestatem Mediolanensium, filium ducis Veneciorum, in eodem curru captivum propter spectaculum cum^a triumpho Cremonam adducit^b. Capta sunt autem in hoc conflictu, occisa vel submersa in fluvio Oyo hostium decem milia. Ex parte inperatoris paucissimi perierunt. Inperator carrocium Roman mittit in signum et memoriam huius triumphi. Natale Domini agit apud Papiam, et quedam civitates in suam veniunt deditionem, Lauda scilicet et Vercellis.

1238?
Mart. 1. Ipso^c anno in die beati Albini grando^d in quantitate ovorum columbarum vites, erbas et segetes plerisque^e in locis et precipue prope Coloniam prosternit. Quidam eciam affirmabant, se vidisse lapidem grandinis in longitudine dimidii cubiti et in spissitudine quatuor^f digitorum. Ventus eciam grandinem subsequutus in multis locis, maxime in Westfalia, arbores radicitus eruit, domos destruit, quosdam suffocans^g homines et iumenta. Turris^h, quam venerabilis archiepiscopusⁱ Engelbertus ante castrum Turun extruxerat, dolo capitur a fautoribus palatini¹. Hyemps remissa, ventis, nive, pluvia distemperata.

1238.
Febr. 2. In eadem hyeme circa purificationem beate virginis comes Clivensis², comite³ Hollandie sibi navali exercitu succursum ferente, invadit fines archiepiscopatus Coloniensis et castrum archiepiscopi Haspele⁴ prope Res⁵ situm per traditionem castellani eiusdem castri capit et confringit. Archiepiscopus autem^k, electa manu militari celeriter congregata, inopinatus advolat hostes propulsurus. Sed mediante comite Gelrense⁶ et instanter supplicante, eundem comitem Clivensem in deditionem recipit, habundanti cautione accepta de castri sui longe meliori reparatione et iniurie satisfactione.

Per idem tempus infra quadragesimam in Coloniensi, Tre-virensi et Moguntina provinciis et maxime in diocesi Leo-diensi plurime guerre emergunt, propter quas incursus bellorum, depredationes et incendia multa fiunt.* In fine eiusdem quadragesime⁷ obiit domnus Henricus Coloniensis archiepiscopus.

*) C2 addit: Eodem anno castrum quod dicitur Amiralde de obsidione est absolutum.

a) deest C2. b) adduxit C1.⁸ c) h. l. in margine interiore notavit alia manus: Nota: istud precedet B 1. d) m. s. XV. suppl. C1.2. e) prisque B 1. f) quatuor — grandinem des. C1. g) suffocat C1.2. h) h. l. eadem manu qua supra (n. c) in marg. notatur: et istud priorem annum B 1. i) episcopus C1.2. k) deest C2.

1) Ottonis, ducis Bavariae. 2) Theodericus. 3) Wilhelmo. 4) Aspel. 5) Rees prope Wesel. 6) Ottone. 7) d. 26. Martii.